

Universitätsbibliothek Paderborn

**DE TRIBVS BONORVM || operum generibus,||
ELEEMOSYNA,|| IEIVNIO ET ORATIONE;|| de que eorundem
operum vi, vsu, & || ratione, LIBRI TRES,|| AVCTORE ||
THEODORO PELTANO SO-||cietatis IESV Theologo.|| AD ...**

Peltanus, Theodor Anton

Ingolstadii, 1580

Noni. De iis, quibus eleemosynaria præsidia salubriter administrantur, vel non administrantur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46891](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46891)

Quod alea, vel
alius eiusmodi
ludus peperit,
non semper in
eleemosynæ o-
pus cōuerri po-
test.

antè meminimus, discrepant, quòd restitutioni frequenter sint obnoxia; vt cùm ex eo obuenerunt, qui abalienare non poterat; vel quia nihil proprij, quod perderet, habebat; vel quia sui iuris, aut sanæ mentis, aut artis lusoriæ gnarus non erat; vel quòd dolo, aut fraude circumuentus, aut quòd vi metùe ad ludendum adactus fuerat.

DE Ariolis tandem, Sortilegis, Chiromanticis, cæterisque diuinatoribus, eorundemq; lucris idem statuas, quod de reliquis turpibus lucris & lucrionibus. Nam etsi illorum professio sit fœda, seuerissimèque inhibita, nihilominus eleemosyna, quæ ex diuinatorio quæstu impenditur, non est mala, aut lege aliqua prohibita. **C O N S T A T** itaq; generali quadã ratione, ex quibus rebus eleemosynam donare liceat, & ex quibus rursus id non liceat. Accurata autem rei huius tractatio tota pendet ex controuersia de restitutione, quæ alium locum exigit.

De iis, quibus eleemosynaria præsidia salubriter administrantur, vel non administrantur.

C A P V T N O N V M.

EXPOSITVM est, qui eleemosynam largiri debeant, & iure queant; tum ex quibus rebus egenis benignè facere licet, & è quibus id rursus non licet; proximum est, vt explanemus, quibus paupibus eleemosynarum adminicula impendenda sint, & quibus eadem vel non impendenda, vel parciùs impendenda sunt. Hoc autè perspicuè & commodè vt fiat, pauca quædã de pauperum discrimine hîc præmittere placet. Nam etsi iam antè, cùm nimirum de varia diuitum conditione disputabamus, nonnulla rei huius inciderit mentio, eget tamen explicatione aliquantò maiori.

Triplex pauperum genus.

Non omnium spontaneorum pauperum idem est scopus.

EST itaque triplex pauperum genus: Vnum spontaneum, alterum coactitium & quasi iniurium, tertium medio modo affectum, hoc est, neque omnino spontaneum, neque tamen quoque prorsus iniurium. Spontaneorum autem, alij bona, alij mala voluntate sunt eiusmodi. Bona voluntate voluntariam paupertatem complectuntur, qui **CHRISTI** consilium, Apostolorumque ac aliorum quamplurimorum Sanctorum exemplum æmulati,

æmulati, omnibus, quæ habebant, vel quouis modo habere poterant, simul & semel abdicatis, & in pauperes, vel alias pias causas erogatis, nudi nudum CHRISTVM, quantum humana fert imbecillitas, sequuntur. De hoc voluntario pauperum genere, quòd difficultatem aliquam habeat, multisq; & magnis aduersariorum telis pateat, peculiare caput instituemus. Prava porrò voluntate paupertatem sectantur, qui sua mendicitate non CHRISTVM, non mundi contemptum, non sui ipsius, propter regnum cælorum despectum, non aliud denique quicquam pio & Christiano homine dignum quærunt; sed suæ tantum ignauix desidiæque fomentum.

SED neque inuiti, quoq; vel coactitij pauperes eiusdem conditionis & qualitatis sunt omnes: Comperiuntur inter eos enim, qui cum egentissimis quibusdam commisi, diuites quodam modo haberi queant. Nam licet ægrè laboriosèque sese sustentent, & quasi in diem viuant; at sustentant se tamen. Horum autem pauperum status, etsi non magnopere videatur exoptandus; vt qui ad alterum extremum magis inclinet, non est tamen profus contemnendus. Quandoquidem si huius generis pauperes sorte sua contenti, DEVM in sua tenuitate laudant, iustitiamque exercent, plurima vitæ salutisque pericula, quibus opibus affluentes communiter inuoluuntur, euadunt, & maiores quoque in virtutibus, artibusque homine dignis, progressus plerunque faciunt. Rarò enim ad magna assurgunt, qui in deliciis ætatem transigunt; & à multis tandem morbis, curis, insidiis, casibus, quibus diuites infestantur, immunes viuunt.

SUNT alij ex hoc ordine extremè miseri; quales sunt, qui vnum hoc habent & possident, haberèque & possidere possunt, quod ab aliis accipiunt. Cuiusmodi pauper erat Lazarus ille Evangelicus: Nam nihil habebat, ne panis quidem micam, quo corpus miseria & inedia confectum, reficeret; neque per valetudinem & vlcera laborare; imò ne ostiatim quidem victum quærere sat commodè poterat. Vnde non stetisse, aut vicatim stipem emendicando oberrasse, sed ad diuitis ianuam iacuisse scribitur. Huius generis egeni frequentius in priuatis ædibus comperiuntur, quam in publicis plateis, nisi forsàn grassante aliqua annonæ caritate retinere penuria. Inueniuntur enim in magnis præsertim & populosis

Inuiti pauperes non eiusdem rationis omnes.

Diuites maioribus vitæ salutisq; periculis expositi, quam pauperes.

Luc 16.
Cuiusmodi dicendi sint extremè inopes.

Extremè inopes frequentius comperiuntur in priuatis ædibus, quàm publicis vicis.

lofis ciuitatibus sæpe non pauci, qui domi fame malunt tabefcere, planèq; perire, quàm mendicare, aut aliis miseriam suam cum pudore patefacere, aut artem aliquam statui suo non satis consentaneam exercere.

Triples pauperum inuitorum genus & triplex item necessitas,

MEDIVM inter hos obtinent, qui neque toti ex aliis, neque toti rursus ex se pendent; habent namq; aliquid, & aliquid etiam possunt, attamen nisi ex aliorum charitate, vel liberalitate aliquid accedat, vitam tueri nequeunt. Ex triplici hoc coactitiorum pauperum genere, triplex necessitas assignari potest. Vna communis, quam conditionatam rectius appellaueris: nam qui hac tenentur, aliorum præsidio non indigent, vt simpliciter viuant, sed tantum, vt commodius viuant. Altera absoluta, hæc extrema nomine familiarius designatur; vt quæ priuatis opibus omnino sit destituta. Tertia mixta; desiderat hæc namque aliquid ad vitæ sustentationem omnino necessarium, non tamen totum: Nulla autem ex iis omnibus absolutè est indiuidua. Nam neque qui communi egestate laborant, neque qui extrema, neque qui mixta, ex æquo semper laborant. Certum est namque, maiori illum inopia premi, cui ne in vnum quidem diem alimenta suppetunt, quàm cui hæc in vnam tantum hebdomadam, mensẽ, vel annum suppetunt; Sic miserabilior est, qui vxorem & liberos alere non potest, quàm qui hos potest, cæteros autem domesticos non potest. Eandem vel maiorem quoque latitudinem recipit necessitas personalis.

Cuiusmodi sint, qui inter inuitos & spontaneos pauperes mediis obtinent.

INTER merè autem voluntarios & merè inuitos mediis, eos collocare licet, qui inter opes, quas magnas sæpe obtinent, ita affecti sunt, vt **CHRISTI** nomine nihil possidere, vel omnia deferere parati sint. Sed & in magna quoque rerum copia, eam animi submissionem erga omnes ostendunt, vt nihil proprium habere videantur. Quare si vsu quandoque veniat, vt eorum, quæ possidere videbantur, iacturam faciant, non murmurant, non recalcitrant, non insaniunt, sed **DEVM** cum **B. Iob** ex animo laudant. Denique cuiusuis generis & ordinis pauperes, alij sunt indigenæ & quasi domestici; alij peregrini vel exteri, vulgòque ignoti. Iam ex hoc egenorum discrimine haud difficile de eo fuerit statuere, quod hoc capite præcipuè in disquisitionem vocatur, nempe quibusnam pauperibus eleemosynarum auxilia sub-

Pauperi & egenorum alij exteri & ignoti, alij indigenæ & noti.

mini-

ministrare, quibus rursus eadem subtrahere, vel parcius impendere conueniat. Quanquam, ut suis postea locis planum fiet, non ex hoc tantum. At nunc ad singulas pauperum classes se vertat oratio.

NVLLE extremè, vel quasi extremè egenti; siue is probus sit, & Christianorum sacris initiatus; siue improbus & Paganismi erroribus adhuc irretitus, necessarium vitæ auxilium denegandum est: Si quidem humana natura, cui auxilium impenditur, & bona est, & à DEO est, & nobis omnibus commendata est. Vnicuique enim de proximo suo mandauit DEVS, non solum amico & iusto, verum etiam inimico & iniusto: *Benefacite his, qui oderunt vos, ait CHRISTVS, Orate pro calumniantibus, & persequentibus vos.* Atqui inimicus vel persecutor, ut eiusmodi, non est bonus: nam si bonus esset, inimicus, vel persecutor non esset. Si ergo inimicis & persequentibus benignè facere iubemur, etiam si extrema necessitas non urgeat, quantò magis, si hæc urgeat?

IMO verò tanta est extremæ indigentiae vis, tantaque vitæ humanæ præstantia, ut iis quoque alimenta subministrare liceat, (modò per publicos iustitiæ ministros, aut cum aliorum offensione, aut Reipublicæ perniciæ id non fiat,) quos publica vindicta, vel iudicis sententia ob admissa scelera ad carceralis inediae interitum condemnauit. Et quod de alimentis hoc loco dicitur, hoc de cæteris quoque vitæ præfidiis dictum accipiatur: nam si ad mortem condemnato, impedimentis, quibus detinebatur, submotis, fugam inire licet, cur eiusmodi licitam fugam promouere & adiuuare non liceret? Enimuerò si Mæuius licet emere, vel vendere, vel bellum gerere, cur Titio, quò facilius emat, vel vendat, aut bellum gerat, consilium vel auxilium non liceat dare?

AD hoc extremè egentium membrum spectant illi etiam, quibus inter inuitè pauperes postremum locum assignauimus. Nam etsi illi, ut ibi dicebamus, nõ egeant extremè ex omni parte, ea tamen parte extremè egent, qua toti ex aliis & nullo modo ex se pendunt; adeoque secundum illam partem æquè iuuandi sunt ac illi, qui simpliciter extremè laborant, siue qui toti ex aliorum gratia dependent. exemplo id declaro. Sint duo, quibus in sumptum quoti-

Nulli extremè egenti, etiam si sceleratissimus sit, necessarium vitæ præsidium denegandum est.

Matth. 5.

Licet iis cibum, aliaque vitæ præfidia subministrare, quos iudex ad carceralis inediae interitum condemnauit.

Qua parte quis extremè laborat, secundum eam æquè iuuandus est ac si simpliciter extremè laboraret.

quotidianum absolutè necessarij sint quinque nummi: alter ex illis nullum ex se habeat, neque habere queat; alter verò vel habeat, vel diurno labore conficere valeat tres, nullo autem modo quinque, quos ad victum quotidianum ponimus absolutè necessarios; Tam quod attinet ad duos nummos, qui necessario victui defunt, planum est, hunc perinde extremè egere ac alterum, qui nihil ex se prorsus habet, nec habere valet; atque ideo secundam hanc quotam deficientem, æquè ab omnibus iuuari debere, ac illum, qui simpliciter extremè laborat.

Superuacua proficietes, extra extremam necessitatem nulli certo eleemosynam dare obligatur.

At verò secundum eam partem, quam ipse labore vel industria comparare potest, nemo illi eleemosynam dare obligatur, sicut nec illis quoque, qui non pendent ex aliis secundum vitam vel esse, sed tantum secundum commodum naturæ vel vitæ statum: cuiusmodi sunt, qui se sustentare possunt, quamuis non absque labore & molestia. Nam etsi illi, qui obtinent bona ad status sui decus honestè tuendum non necessaria, etiam extra extremæ necessitatis causam pauperibus benignè facere teneantur; non tamè obligantur, huic vel illi præcisè eleemosynam dare, sed huic vel illi, vel cuiusque alteri indeterminatè. Retinent enim istiusmodi liberam bonorum œconomiam & administrationem. Inter inuitè itaque pauperes solis secundæ & tertie classis egenis debetur eleemosyna: quamuis interim ea primi quoque ordinis pauperibus cum merito donari possit. De illis porrò, quos inter spontaneos & inuoluntarios pauperes medios constituimus, nihil est quod hic dicamus: Adest his enim, vnde se alant. Solùm monuerim, si quo casu in egestatem inciderent, propter egregiam pietatem, qua ornati sunt, præ cæteris eleemosynario præsidio fouendos esse. Verùm de extremè pauperibus, necessariisq; eorundem adminiculis satis.

Non omnis 5. 95.

Qui eleemosynas abutuntur, eleemosynas subleuandi non sunt. Cap. 12.

At verò extrema necessitate seclusa, nullo modo iis eleemosynarum præsidia impertienda sunt, quos in suam, vel aliorum perniciem eiusmodi præsidii abuti constat. Votum est enim illud Augustini: Vtilius esurienti panis tollitur, si de cibo securus iustitiam negligit, quam esurienti panis frangitur, vt iustitiæ seductus acquiescat. Cognatum huic est illud Hieronymi: Da pauperibus, quò necessitas sustentetur, non quò vitia augeantur. & illud Ecclesiastici: *Da misericordiam, & non suscipias peccatorem. Da bonum, & non receperis*

repperis peccatorem. Benefac humili, & non dederis impio. Prohibe panes illi dare, ne ipsis potentior sit. Nam duplicia mala inuenies in omnibus bonis, quæcunque feceris illi. & illud tandem Ambrosij: Pulchrum est bene uelle, & eo largiri consilio, ut profis, non ut noceas. Nam si luxurioso ad luxurię effusionem, adultero ad mercedem adulterij largiendum putas, non est beneficentia ista, ubi nulla est beneuolentia; officere est enim illud, non prodesse alteri. Non sunt igitur illi eleemosynis fouendi, qui in luxuriam, vel superbiam, vel aliud quodcunque vitium istiusmodi fomentis abuti dignoscuntur.

SED neque illi quoque eleemosynario præsidio digni sunt, qui etsi neminem concutiant, aut publicè lædant, nulliusq; thorum violent, nihilominus laborem, quo alere se poterant, & iure quoq; se alere debebant, auersantes, ignauiaque & otij commoda de industria sectantes, mentiendo & mendicando orbem obambulant, variasque artes & imposturas, quò id, quod sibi præfixum habent, consequantur, excogitant. Etenim quò copiosiore eleemosynam extorqueat, adeoque molliùs cutem curet, hic se à latronibus spoliatum confingit; ille naufragio vel incēdio omnibus fortunę bonis se exutum asserit; alius iniusto exilio se multatum comminiscitur; alius rursus hoc vel illo occulto morbo se grauari causatur; alius tandem aliud nugatur, prout vnusquisque mentiendi, fucumq; faciendi euasit doctior. Hos (quòd felicitatem in mendicitate ponant, ipsaq; mendicitate, certa quadam ratione diuites existant,) quidam nò omnino ineptè *πωχοπλαστεις* vocant, iurium antistites, cum vagabundos, tum validos quoque mendicos appellant.

VERVM utcumq; appelles, digniores plerunq; sunt, in quos magistratus publicè animaduertat, quàm in quos magnas eleemosynas conferat; ut qui non solum sint ignaui, & ab omni honesto studio prorsus alieni; sed Reipub. quoq; sæpe numero exitiosi. Nam cum istiusmodi homines sint otiosi & curiosi, & vètris causa quiduis pati & agere parati, prout vitiorum omnium mater & nutrix est otium; sua turpitudine non contenti, aliis quoque morum suorum scabiem affricant. Et ut cæteris suis sordibus nihil obessent, veris tamen pauperibus magnum præiudiciũ adferunt. Nam & eleemosynarum præsidia illis intercipiunt frequenter, & vulgo eosdem exosos reddunt, multisq; cõuitiis & probris expo-

L nunt.

Li. 1. c. 30. off.

Eleemosyna indigni sunt, qui propter ignauia laborare nolunt.

Varie validorum mendicorum artes & impostura.

Vagi & validi medici Reipub. perniciosi. Vitiõ omnium mater & nutrix otium.

nunt. Denique præter diuinas humanasque leges, quæ id hominum genus passim detestantur, multæ graues extant causæ, cur eiusmodi vagos validosque mendicos è ciuitatibus proscribi, & si minæ & admonitiones sat non sunt, multis quoque & pœnis à turpi illa vita coërceri conueniat.

Propter validos mendicos leges alicubi latæ veris mendicis parum commodæ.

AT verò ex æqua iustaque validorum vagabundorumque mendicorum proscriptione, fraudumque & imposturarum, quas comminisci solent, detestatione alicubi uatæ sunt leges & constitutiones veris pauperibus parum commodæ, Christianæque charitati, & rationis quoque legi parum consentaneæ. Enimuerò comperiuntur Respublicæ, quæ nullum omnino exterum mendicum admittunt, etsi de illius miseria apertè constet: Aliæ quæ tales quidem ad aliquot dies admittunt, verùm id cum tanta cautione, tantæque de tota miserorum vita, statu, & conditione indagine & inquisitione, vt dubitare queas, satius ne sit, eleemosynarium aliquod subsidium ab eiusmodi loco expectare, an tam exactum non absque pœnæ periculo, sicubi lapsus aut à vero aberrasse deprehensus fueris, examen subire: Aliæ tandem, quæ alias, prout singulæ in suo sensu abundant, in peregrinorum egenorum receptione leges & cautiones adhibet. Quæ omnia etsi bono zelo fiant, aut fieri certè queant, aliquam tamen iniquitatis speciem, præ se ferunt. Ecqualemnam inquis?

EXPONUNTUR HIC BREUITER CAUSAE, ET rationes, quæ suadere videntur, exteris mendicis non esse interdendum introitum ciuitatum.

Loca publica omnibus ex æquo patere debent, neque vllus citra culpam, aut grauem causam eo beneficio priuari potest. Mendicare non est culpa, sed pœna.

PONO hîc autem tanquam certum, loca publica, vt sunt viæ regiæ, ciuitates, oppida, pagos etiam, si quidem ius Gentium spectemus, omnibus ex æquo patere debere, nullumque eo iuris beneficio citra culpam priuari posse. Cùm ergo exteri mendici, vt tales, noxa vacent, (Quandoquidem mendicare vel eius conditionis esse, vt nolis velis mendicare, cogare, non est culpa, sed pœna) exponant illi nobis qua æquitate, commune illud iuris beneficium, per sanctiones politicas exteris pauperibus adimatur?

ADHAEC,

ADHÆC, & eodem ferè tendit, nunc ab hac, iterum ab illa, rursus ab alia ciuitate arceri, aliud nihil esse videtur, quàm quoddam partiale exilium, seu peculiaris quædam proscriptio: (Nam vt viæ, ita etiam ciuitates, omnibus indiscriminatim apertæ esse solent, & iure quoque apertæ esse debent; nisi forsan delictum, aut bellum, aut pestis, aut dira fames, aut aliquid aliud eiusmodi aliud quandoque exigat) at pœnam exilij nulli infonti irrogare licet; exteri autem mendici hoc solo nomine, quòd sunt mendici, culpa carent: Quandoquidem necessitate compellente mendicare nullum est peccatum; imò verò si humiliter & patienter id facias, magnum apud DEVM meritum habet.

Exilij pœnam infonti irrogare non licet.

FATEOR vndeunque ad natale solum ablegari, non esse veri nominis auxilium, attamen ita huc amandari, vt nusquam alibi admittaris, est quiddam vero exilio cognatum: Est nihilominus manifesta communis iuris violatio; est, vt paucis dicam, magna quædam infontium vexatio. Nam dum miseri illi iam ex hoc, iterum ex illo, rursus ex alio loco vel oppido profligantur, fit, vt in perpetua quadam peregrinatione versantes, nusquam requiem inueniant, nusquam pedem figere audeant, aut valeant. Ex quo deinde consequitur, vt senes, debiles, morbo aliæque miseria confecti, in ipso interdum itinere omni interim humana ope, Sacramentorumque præsidio destituti miserum spiritum efflent; Validiores verò ex desperatione ad furta & rapinas sese conuertant, & laqueo tandem, quem forsan non admodum promeriti fuerant, ærumnosam vitam finiant.

Ad magnas molestias & miseras adigunt pauperes, qui à ciuitatibus illos arcent.

PRAETEREA apud omnes rectè sentientes in confesso est, nulli mortem inferre licere, qui crimen morte dignum nullum admisit; at plurimi comperiuntur, qui in patrio solo nec habent, vnde viuant, nec habere possunt: eiusmodi ergo, pœnis vel minis, vel quibuscunque statutis intra patriæ limites coercere, aliud nihil est prorsus, quàm innocios contra omne ius & fas dira fame enecare. Qui ergo pauperes cogere volunt, vt intra patriæ fines sese contineant, simul quoque loci illius magistratus cogant oportet, vt suos pauperes domi alant: At hæc coactio vel non succedet, vel non absque difficultate succedet: Nam præterquam quòd eleemosyna, extrema necessitate seclusa,

Nemo pauperibus inhibere potest, ne extra patriam mendicent, nisi in patria de necessitate alimèto illis respiciant.

res sit quod ad hunc & illum attinet, libera, ad quam proinde iusta lege nemo compelli potest, multi quoque magistratus aliis magistratibus non subsunt. Qui autem non subest, alterius lege premi non potest. Qui igitur in natali solo, necessario victu destituuntur, ita ut illum isthic, vbi nati sunt, nec habeant, nec habere queant, nullis obstantibus legibus, libere ad exterarum nationum & ciuitates conferre se possunt. Qui autem tales vexant, legumque suarum seueritatem in illos exercent, videant quid DEO, qui est Dominus omnium, summusque pauperum patronus, olim respondeant.

Vbiq; locorum
comperiuntur,
qui citra aliorum
subsidium vitam
tueri non possunt.

PLANIVS hanc rationem explicio: Vt in eadem ciuitate comperiuntur diuites & pauperes, necessariis vitæ præsidis planè destituti; ita in eadem quoque prouincia: Siue ea inopia proueniat ex soli sterilitate, siue ex alia quacunque causa. Iam ut ciuitatis Magistratus ciuitatis incolis, qui se alere nequeunt, nullo iure interdiceret potest, ne domo exeant, diuitumque ædes eleemosynarum causa adeant, nisi necessaria vitæ alimenta domi manentibus subministrant; ita etiam prouinciarum rectores, locorum sterilius incolis, ne extra victum quærant, iustè inhibere nequam possunt, nisi intra natale solum constitutis, de sumptu necessario bona fide prospiciant. Cùm itaque communiter id non faciant, quo iure, ne extra victum quærent, illis interdicitur?

Pauperes ab vr-
bibus & ciuitati-
bus excludere, pu-
gnat cum hospi-
taliitate, vt quod
maximè.

QVOD si nihil ex iis, quæ hæcenus retulimus, legibus illis obstaret, adhuc graue magnaque consideratione dignum videtur, quòd vniuersalis illa egenorum omnium aliunde aduenientium exclusio cū hospitalitate, quæ tantopere apud omnes gentes & nationes prædicatur, & prædicata est semper, tantaque contentione cū in sacris tum in profanis quoque literis omnibus commendatur & inculcatur, pugnat vt quæ maximè. Nam, vt nemo nescit, occupatur hæc circa exteros & peregrinos præcipuè, & inter eos peculiari fauore illos cõplecti solita est, qui tecto cæterisq; necessariis destituuntur. In domesticos enim beneuoli & liberales sumus veriùs, quàm hospitales. Iam si vagos validosque mendicos excludimus, vt meritò, si de illorum vitio certò constat, eosdè excludimus; & verè egenos miserosq; nullos admittimus,
in

in quos tandem hospitales erimus? Forſan in diuites? Atqui ſi diuitibus peregrinis, qui neceſſariis omnibus abundant, aut facili negotio ea parare valent, hospitalitatis iura non negamus, cur ea negabimus pauperibus, quibus, omnium iudicio, debentur maximè?

DENIQUE Scripturæ, dum de pauperibus agunt, nihil inter aduenas & indigenas ſecernunt; verùm vt omnibus indifcriminatim, quibus poſſumus, beneficiamus præcipiunt. Imò verò vt Exod. 23. Leuit. 23. Deut. 10. & 14. & alibi paſſim videre licet, peculiarem exterorum pauperum curam haberi volūt. Simus proinde liberales, & hospitales in omnes, & in eos præcipuè, qui ad ſacra loca religionis ergò peregrinatum eunt. Nam quò Diabolus, propriæque eiusdem organa infeſtiùs hæc oderunt, eò maiorihonore & beneuolentia digni ſunt, qui pietatis ſtudio eiufmodi laborem ſuſcipiunt.

DILVVNTVR EORVM RATIONES, QVI SENTENTIAM huic oppoſitam magis probant.

AT quamuis hæc ita habeant, non deſunt tamen, qui ſtatorum, de quorum ratione & æquitate hîc diſputamus, patrocinium ſuſcipiant, multaq; in illorum deſenſionem allegent, & inter alia: nullam Rempub. aut ciuitatem ad exterorum pauperum curam, aut ſuſtentationem obligari. Mox complures cùm corporis tum animæ quoque morbos per eiufmodi peregrinos in ciuitates importari. Poſtremò domesticis & indigenis ſatisfieri vix poſſe, nedum exteris & peregrinis, adeoque vnumquemlibet intra ſui vici, pagi, oppidi, vel municipij fines conſiſtere, indeque alimenta & cætera, quæ vitæ neceſſaria ſunt, expectare debere.

SVNT ſanè hæc apud eos, qui ex ſuperficie de rerum naturis ſtatuunt, aliqua; Verùm apud æquos cordatosque rerum æſtimatores, non admodum ponderoſa. Nam dato; hanc vel illam vel nullam quoque Rempub. vel ciuitatem alienos pauperes alere lege aliqua teneri, hoc tamen exteris mendicis facultatem non adimit, alienas ciuitates adeundi, ibidemque eleemoſynarum præſidia petendi. Aliud eſt enim, ſtipem propter **D E V M** petere;

Natura & recta ratio dicunt, ut abundantes, necessitatem patientibus opem ferant.

Non minus inficiunt ciuitates exeri diuites, q̄ pauperes.

Quis egens à quouis habente, vitæ subsidia petere potest.

Non omnes pagi & oppida suos pauperes alere possunt.

aliud hanc vel illam ciuitatem, ut aliat, vel rem petitam concedat, cogere. Hoc enim non licet, illud licet. Quamuis ex hoc ipso quoque, quod DEVS Opt. Max. qui & iustus est, & mortaliū omnium apprimè amans est, vni maiorem rerum copiam & affluentiam largitur, quàm alteri: sequi videatur, ut hi, qui abundant, iis qui egent, opem ferre debeant.

QVOD de animi corporisq; morbis allegabatur, eque locum habet in peregrinis diuitibus, atq; in pauperibus, & fortè magis. Quamobrem si pauperes externi excludi debent, ne ciuitatem inficiant, excludi quoq; debent diuites, omnisq; generis mercatores & negotiatores, qui tamen non excluduntur, sed studiosè fouentur, & alliciuntur. Friuolum est ergo, quod de ciuitatū infectione dicitur. Porro domesticos, si cætera sunt exæquata, externis præferendos esse, id nemo negat: At quia sæpe contingit, ut cætera non sint paria, atque nonnulli magis afficiantur erga peregrinos omni ope destitutos, quàm erga indigenas & ciues proprios, non deberet vnquam externis petendi ostium præcludi, maximè cum ea facultas competat illis ex iure naturali. Quilibet enim egens à quolibet habente & abalienare valente, vitæ subsidia petere potest.

TANDEM cum vnumquemq; pagum, vicum, oppidum vel municipiū suos pauperes alere debere contendunt, haud magno iudicio se præditos ostendunt. Constat enim, tantam interdum esse populi miseriam, tantamque rerum omnium in patrio solo penuriam, ut paupercula plebecula seipsam alere vix queat, nedum numerosos egenorum greges: Siue inopia illa inde proueniat, quod loca quædam obtineant horrida, sterilia, & aspera, quæ, ut maximè colantur, parū ex se fundunt: Siue quod à Principibus, Satrapis, vel Nobilibus, quorum iurisdictioni subsunt, inusitatis oneribus & exactionibus ita exhauriantur, & quasi exenterentur, ut ditiores ægrè vitam tueantur, nedum tenuiores, quorum maior semper numerus esse solet: Siue quod incendium, aut aquarum vis, aut rapax miles nihil reliquum fecerit: Hæc enim omnia publicam inopiam aut pariunt aut augent. Sed & quibusdam quoque locis diuites vsque adeo duri, & ab operibus misericordiæ alieni sunt, ut clauam Herculi extorqueas citiùs, quàm illis, ad vitæ sustentationem, teruncium.

Et

ET vt nihil horum omnium obfaret, adhuc tamen peregrinis mendicis non femper est integrum, patriis commodis, elemofynisue potiri. Nam præter Magistratus imperium, (multis enim propter debitum, vel patratum delictum exilium indicitur) dedecus publicum, quòd viris honeftis interdum quoq; accidere poteft, aduerfariorum potentiã, inimicorum odium, quibus impediti domi hæere non finuntur; funt aliæ penè innumeræ cauſæ, cur quidam patria deferta, aliena petere compelluntur. Vbi tum quòd artem nullam teneant, vel præ virium imbecillitate laborem non ferant, vel quòd nulli operam illorum conducant, vel inuiti ad erogandam ftipem coguntur. Iam talibus emendicandi alimèti facultatem adimere, quid aliud eft, quàm ter miferos ad reftim adigere? adeoque ante fatale tempus dira fame è medio tollere?

NEQVAQVAM, ſcribit Ambroſius, probandi funt, qui peregrinos vrbe prohibèt, expellere eo tẽpore, quo deberent iuuare; ſeparare à cõmerciis cõmunis parentis; fuſos omnibus partus negare; cum quibus fuerint cõmunia iura, cum his nolle in tempore neceſſitatis ſubſidia partiri. Ferè non expellunt feras, et homo excludit hominem? Feræ ac beſtiæ communem putant omnibus victum, quem terra miniſtrat, illæ etiam cõfortem ſui generis adiuant; homo impugnat, qui nihil à ſe alienũ debet credere, quicquid humanũ eſt? Quantò ille rectiũs, qui cum iam pronec̃ta proceſſiſſet ætate, & famem toleraret ciuitas, atq; , vt in talibus ſolet, peterent vulgò vt peregrini vrbe phiberentur, præfecturę urbancę curam cæteris maiorem ſuſtinens, conuocauit honoratos & locupletiores viros, popoſcit in medium confulerent, dicēs: Quàm immane eſſet, peregrinos eiici? quàm hominem exueret, qui cibũ morientibus negaret? Canes ante menſam impaſtos eſſe non patimur, & homines extrudimus? Hæc ille contra eos, qui graſſante fame peregrinos vrbe receptos, ex vrbe eiicere ſtudebant. At eiũdem inhumanitatis eſt, receptos eiicere, & recipi cupientes non admittere. PATE T itaq; , rationes, quæ contra peregrinos pauperes adferuntur, parum validas eſſe.

NEQVE tamen ea de cauſa hæc dico, aut diſputo hoc loco, quaſi leges vel conſtitutiones, quæ contra externos mendicos alicubi editę extant, condemnem: abſit hoc; verũm vt moneam, eiũſmodi

Non omnibus, vt maximè velint, in patria hæere licet.

Li. 3. c. 7. offici.

Feris beſtiis diſtiores, qui famis tempore pauperes extrudũt, vel non admittunt.

- modi sanctiones ea seueritate vrgendas non esse, vt peregrinorum mendicorum curam, tanquam nihil ad nos pertinentem penitus abieciſſe videamur. Sunt enim illi eodem, quo interni sanguine redempti, & ad maiorem fortè gloriã, quàm illi ipsi à DEO Opt. Max. electi. Neque enim miseri illi, si crucem suam lenipatientique animo ferant, cœlesti Patri non possunt non esse quàm maximè chari. Argumento nobis sint leges, quas in eorum fauorem iam olim tulit. Notum est illud Exodi: *Peregrino molestus non eris, scitis enim aduenarum animas, quia & ipsi peregrini fuistis in terra Egypti.* Et illud Leuitici: *Non secabitis segetem terræ vestræ, usque ad solum; neque remanentes spicas colligētis, sed peregrinis dimittetis eas; Ego sum Dominus DEVS vester.* Et illud Deuteronomij: *Dominus personam non accipit, nec munera. Facit iudicium pupillo & viduæ, amat peregrinum, & dat ei victum, atque vestitum; & vos ergo amate peregrinos, quia & ipsi fuistis aduenæ in terra Egypti.* Et infra: *Peregrino, qui intra portas tuas est, da vt comedat.* Alia eiusmodi occurrunt frequenter, quæ clarè ostēdunt, quàm chari sint DEO pauperes peregrini. Verùm de iis, qui peregrinos mendicos nullos admittunt, satis.

SUPERVACANĒVM VETERVM QVE DOCTRINÆ aduersum eorum studium videri, qui in exteros mendicos nimis exactè, & accuratè inquirunt.

- I**S porrò, qui mendicos aliunde accedentes ad dies aliquot admittunt, sed non absque magno accuratòque examine, iure dici queat: *Laudo vos, in hoc autem non laudo.* Nam quòd admittunt, in laude ponendum est: pertinet hoc enim ad Christianam charitatem. Quòd autem tanta anxietate & studio in illorum vitam & statum inquirunt, id maiorem curiositatis, quàm charitatis speciem præ se gerere videtur. Quamuis enim curandum sit, vt eleemosynæ conferantur in dignos, ne videlicet illarum occasione foueantur vitia; attamen non est hîc opus tanto molimine, aut indagine. Aliud est enim misericordem esse, aliud scelerum vindicem esse. Misericordiam DEVS exigit ab omnibus, vindictam verò non item.

QVAMOBREM nullum videtur operæ precium, vt peculiæres ministri designentur, qui vnum hoc negotium habeant, munusque exerceant, vt in pauperes, ne quam fraudem, vel fucum faciant,

Nō est nimis anxie in peregrinorum victu aut statu inquirendum.

1. Cor. 11.

faciant, inquirant, eosdemq; si imposturam fecisse, hoc est, mendicitatem mentiti deprehendantur, certæ pœnæ vel multæ subiiciant. Sat fuerit, si iustè delati, vel casu deprehensi, illorum iudicio & foro sistantur, quibus aliàs in flagitia vel vitia inquirere vel animaduertere ex officio incumbit. Etenim si nulli instituuntur magistratus, qui in externos mercatores & negotiatores inquirant, à quibus tamen multò plus periculi, multoque plus detrimenti formidare licet, quàm à quocunq; ficto paupere, cur certi homines institui debent, qui in pauperum vitam vel statum inquirant? Quantula enim iactura est, si quis sumpta pauperis persona panis frustum, aut obulum à quopiam extorqueat. Verùm mercatorum fraudes, imposturæ, & artes multis sæpe millibus vix redimuntur.

SATIUS profectò foret, peculiare extraneorum pauperum patronos ac defensores instituere, quàm certos quosdam ministros designare, qui illorum vitam & statum discutiant. Nam cùm iuxta Escræi vatis dictum, mendicus mendico soleat inuidere; neque desint vnquam, qui proprio quæstui studiosiùs, quàm veritati operam dantes, de opibus & viribus, quas non habent, falsò illos deferre studeant, & ipsi interim, partim timore, partim ruditate impediti causam suam apud prætorem, vel iudicem commodè proponere nequeant; neq; patronum vllum, qui illis assistat, habeant, vt diuites solent; fit, vt bonam causam sæpe perdant, iudicati nimirum vel non egere, vel labore victum parare posse. Ex quo deinde consequitur, vt multi sæpe propter inedia & miseriam manifestum vitæ discrimen adire compellantur.

QVOD si qui inter externos mendicos comperiuntur, qui mediocri prudentia & animo causam suã tueri valeant; nihilominus quòd examè illud duris plerunq; & vilibus hominib. cõmittatur, hoc est, talibus, qui multò ppeniores sunt ad vexadum & excludendũ, quàm ad miserandũ & admittendum, adhuc ius suum obtinere vix possunt. Quare aut nulli omnino pter ordinarios magistratus huic muneri præfici deberèt, aut si qui deberent, nõ viles & inclemètes deberèt; sed viri misericordes & pij, qui pauperes scient erigere, eorũq; causam adiuuare; & nõ nulla quoq; dissimulare. Siquidè si in altero peccandũ est, multò præstabilius est, decem indignos admittere, quàm vnum verè dignũ iniustè excludere.

M PRAE-

Plus damni inferunt ciuitatibus dolosi mercatores, quàm ficti pauperes.

Satius esse instituire certos, qui externos pauperes ab emulis defendant, quàm qui in illorum vitam inquirant.

Peregrinorum pauperum cõsutores, non viles, & inclementes, sed graues & misericordes esse deberent.

Ut quis mendicandi ius habeat, non est necessum, ut sit cæcus, vel claudus, sed fat est, si ita affectus est, ut citra aliorum opem commode vivere non queat.

PRÆTEREA ut quis mendicandi ius habeat, non est necessarium, ut sit cæcus, claudus, leprosus, vel alio cuiusmodi morbo infectus: sed fat est, si ita affectus est, ut citra aliorum opem, victum necessarium parare non queat. Sed & illi ipsi quoque, qui laborē ferunt, non earum semper sunt virium, ut continuo laboris molestiam ferre valeant: & qui id possunt, non semper, ubi laborent, inveniunt. Ut nihil interim de iis dicam, qui infortunio quopiam, cum nobiles alioqui vel diuites essent, ad pauperiem redacti sunt: hi enim si medicitate vitam tolerare possunt, ad munia seruilia sese demittere non obligantur. Denique totum illud examen huc tendit, ut ficti pauperes in ordinem redigantur, veri autem aliquantò lautius habeantur: & tamen neutrum obtinetur. Nam qui antè in ciuitate paucis contenti erant, postea veluti validi & eleemosyna indigni è ciuitate expulsi, vicinos pagos expilant, & ex validis mendicis validi nonnunquam fures efficiuntur; veri autem egeni nihil ferè ex commerciorum proscriptione ad suam quotam accedere asserunt.

AD hæc si ob damnum, quod Respub. aut veri pauperes propter admixtos quosdam fictios interdum capiunt, peculiare ministerium institui deberent, qui falsos à veris egenis secernerent, & minis pœnisque ad frugem eisdem compellerent, iure meritoque alij quoque institui deberent, qui publicos Principum, Rerumpub. & aliorum dynastarum ministros & curatores examinarent: Plus namque vnus ex illis vno sæpe mense furatur, quam centum fucati pauperes decem annis; Alij rursus, qui exteros mercatores & negotiatores, illicitosque eorundem contractus discuterent: plus enim detrimenti illi suis vsuris & imposturis nonnunquam adferunt Respub. vno anno, quam omnes vnus regni ficti pauperes integro lustro. Constat enim, qui imprudentes eleemosynam dant indignis, rati nimirum, illos dignos esse, qui sunt indigni, adeo nullam ea datione iacturam facere, ut magnum quoque lucrum apud DEVM faciant; Alij tandem, qui eos probarent, qui ad quæcunque publica munia admittuntur; siue ea politica fuerint, siue Ecclesiastica. Siquidem multò plus periculi est, si indignus admittatur ad consularum, vel senatum, vel ad alium quemcunque ciuilem vel Ecclesiasticum magistratum, quam si non egens vel aliàs eleemosyna indignus admittatur ad mendicabulum; & tamen tales

Non perdit mercedem, qui dat eleemosynam indigno, si putabat esse dignum.

tales communiter non instituuntur. Nulla ergo grauis se offert causa, cur in pauperum vexamen peculiare iudices vel magistratus institui debeant.

QVOD si in exterorum pauperum statum curiosè inquirere operæ precium non est, multò minùs operæ precium erit, anxie in eorundem vitam inquirere. Est enim hoc illo multò grauius, saltè eo modo, quo à quibusdam fieri consuevit. Nam per viros ad hoc delectos quædam communia, & quasi publica ab illis exquirere, puta vnde veniant, quò vadant, cuius sint regionis vel religionis, aliæque eiusmodi, quæ ab ignotis hominibus exquiri solent, istud adeò nullum est peccatum, vt hoc tempore, quo tam multi impostores circumcursitant, omnino videatur necessarium; ne videlicet, dum de aliis bene mereri studemus, ciuitatem in aliquod periculum coniciamus.

VERVM hoc examine, quod ante vel intra ciuitatum portas fieri solet, illi non contenti, quærunt multæ, quæ iure quæri non possunt, ne in legitimo quidem iudicio, nedum extra omne forum. Et quod peius est, multi priuati publico illo examine necdum exatiati, antequam obulum vel panis frustum depromant, suum adhuc priuatum scrutinium adhibent, quæ res est vanissima, & à maiorum nostrorum doctrina & vsu longè alienissima: Quandoquidem eleemosynarum vsus non nititur eorum merito, pietate, aut sanctimonia, qui eleemosynarum præsidio potiuntur; sed eorum deuotione & charitate, qui easdem elargiuntur. Hi autem si pij sunt, non elargiuntur, quò alterius improbitatem foueant, sed quò humanæ miseræ & imbecillitati propter CHRISTVM opem ferant, eandemque sustentent, & foueant.

MITTO hîc, accuratam illam vitæ meritorumne discussionem, in rebus tantùm grauib, & periculosis adhiberi solitam esse; exigua autem eleemosynam ad naturæ, vel personæ sustentationem impertiri, res est leuis, omnisque periculi expers. Imò verò propter frustum panis, aut aliquid aliud eiusmodi, totam miseri hominis vitam discutere, & interdum pro stipe vel pane, quem mendicus petebat, probris ac contumeliis eundem onustum dinittere, res est Christiano homine prorsus indigna.

Gravius est in alterius vitâ inquirere, quàm in alterius statum.

Eleemosynarum fructus datum pietate & sanctimonia nititur, non accipientium.

Graues res examen deposcunt, leues non item.

Humana ratio
in multis sæpe
caligat, & errat.

DEVM sitantus delectus, tantæque diligentia adhibetur, quò indigni ab eleemosynarum commodis excludantur, cum humana ratio sit fallax, & in multis sæpe caliget, fieri vix poterit, vt digni interdum non excludantur. Sat proinde nobis sit, quibus vitæ præsidia subministramus, eos pro manifestè improbis, aut nequam hominibus publicè non haberi; esto hoc ipsum fortassis sint, maximè cum sancti Patres istiusmodi egenorum scrutinia veluti absurda & periculosa, & à Christiana simplicitate planè aliena tantopere detestentur.

Quiescamus
d. 42.

CHRYSOSTOMVS: Quiescamus ab hac absurda, & diabolica curiositate: si in Clerum electum se dicit, si sacerdotem se nominat, scrutari. Non enim hîc das, sed accipis: si verò pro nutrimento postulat, ne hîc examines; Si Abraham scrutator esset, refugientes ad se Angelos nunquam hospitio suscepisset. Et infra: At simulat, inquis, tremorem, & infirmitatem. Non times, ne fulmen ab hoc verbo cœlitus accëssum in te feratur? Nec CHRYSOSTI times tribunal illud horrendum? nam etsi simulat, ex necessitate & egestate simulat, propter tuam sæuitiam & inhumanitatem. Quis enim tam miser & ærumnosus est, vt nulla premente necessitate, pro solo pane velit ita deturpari ac plangere, talemque personam sustinere? Igitur illius simulatio inhumanitatis tuæ præco fertur.

Homil. 31. ad
Antioch.

Diuitem duritia & inclementia cogit mendicos multas artes excogitare.

Coll. 3.

IDEM exponens illud Apostoli: *Induite vos viscera misericordiae*, ita scribit: Vide quomodo vult nos esse misericordes. non dixit Misere mini simpliciter, sed *induite vos*; vt quemadmodum vestimentum semper nobiscum est, sic & eleemosyna. Nec simpliciter dixit misericordiam, sed *viscera misericordiae*, vt naturalem imitemur amorem. At nos contrarium facimus; et si quis vnum quidem petens obulum accedat, contumeliis, & conuitiis insectamur, & impostorem vocamus. Non horres, o homo, nec erubescis, impostorem propter panem vocans? Si verò talis & imposturam facit, propterea cui misericordia tribuatur, dignus est, quòd ita fame premitur, vt talem habeat personam. Quin & hoc nostræ crudelitatis est redargutio: nam cum facillè dare non sustinemus, innumeras coguntur artes excogitare, vt inhumanitatem nostram fallere possint, & emollire sæuitiam.

Et

ET homilia 21. in Epistolam ad Romanos: Ne tu, inquit, pauperes curiosè inquiras; propter CHRISTVM enim illos suscipis. Quòd si perpetuò curiosè scrutatus fueris pauperes, fiet, vt saepenumero probatum coram DEO virum prætergrediare, mercedemque, quam ex eo habiturus eras, perdas. Ne scruteris igitur curiosè pauperum vitam atque negotia. Nam extremæ illud insolentiæ est, pro vno pane totam miseri hominis vitam curiosè inquirere. Hæc Chrysolomus grauisimè & verisimè, quibus alij Patres similia scribunt.

Eleemosynæ merces apud Deum debetur.

AUGUSTINVS: Discite Christiani sine discretione exhibere hospitalitatem; ne forte cum domum clauferitis, ipse sit CHRISTVS, quem excluditis. Atqui multò periculosius est, hominem peregrinum & ignotum sub tectū admittere, quàm cibum ostiatim mendicanti offerre: Si ergo hospitalitas delectū morosamque peruesigationem auersatur, multò magis auersabitur illam misericordia, quæ esurientibus vel algentibus impenditur. Huic Augustiniano cognatū est illud Bernhardi: Ne scruteris, ne illū fortè præterea, quem DEVS elegit, & illud rursum Isidori: Quicumque egens poscit, etiamsi indigentē se simulat, ex toto corde illi commisereri oportet. Et licet ille falsam præ se indigentis speciem ferat, is tamen, qui simpliciter impertit, fructum misericordiæ non amittit. & illud tandem Gregorij Nazianzeni:

Lib. 5. de heres.

Lib. 3. ca. 64. de sum. 60.

Qui simpliciter impertit, fructū misericordiæ nō amittit. Orat. in patr. obi.

MVLTO præstat, ob eos, qui opem merentur, immerentibus quoque porrigere, quàm dū metuimus, ne in indignos beneficium conferamus, dignis etiam misericordiæ officia denegare. Atque eò pertinere videtur, quod scriptura inquit, videlicet panem in aquam quoque mittendum esse: utpote nec defluxurum, nec periturum apud iustum harum rerum ponderatorem; sed eò peruenturum, vbi omnia nostra collocabuntur, & tempestinè occurrent, vtcunque aliter existimemus.

GRAVES hæ patrum admonitiones per se solæ sat esse poterant, ad id persuadendum, quod hinc persuasum cupiebamus; nempe in pauperum vitam aut statum, propter exiguam eleemosynam non nimis operosè & anxie inquirendum esse; verum cœlestis patris exemplo, qui solem suum oriri facit super bonos & malos, & pluit super iustos & iniustos, omnibus & singulis, nisi forsan de cuiuspiam improbitate certò compertum foret, benignè faciendum esse.

M 3 Si

Si tamen in bonis est tantum, unde omnium & singulorum necessitati fieri queat satis: Quod si verò tantum non est, iis ceteri anteferantur, qui magis egent; siquidem eleemosyna tanquam in proprium obiectum, tendit in hominis indigentiam; magis autem citra omnem controuersiam egent, qui nihil habent, & nihil lucrari possunt, quàm qui, etsi nihil possident, aliquid tamen lucrari possunt; magis item, qui animo & corpore simul laborant, quàm qui corpore tantum. Quamobrem si periculum sit, sceleratam, aut paganam quempiam, nisi subleuetur, corpore simul & animo in omne æuum periturum, oportet hunc alteri, qui in eo salutis periculo non versatur, in re eleemosynaria anteferre. Nam etsi hic illo sit dignior, cætera tamen non sunt paria; periclitatur hic enim corpore tantum, ille corpore & animo simul: obligamur autem maioris facere animam iniusti, quàm corpus iusti. Verùm de ordine in eleemosynarum distributione seruando postea ex instituto.

Magis egentes
minds egeribus,
in eleemosynari
distributis sunt
anteferendi.

Quæ hætenus exposuimus, ea maiorem partem ad externos & peregrinos mendicos pertinent; de indigenis porrò nihil ferè, quod peculiarem difficultatem adferat, occurrit, nisi hoc forsitan aliquam discussionem deposcat, quod quibusdam in locis lege cautum extat, ne quis pauperum publicè vel ostiatim mendicet: Nam etsi extra omnem controuersiam sit, eiusmodi leges conscribi & edi posse, (modò tamen pauperibus oppidanis domi manentibus ita prospiciatur, vt nihil necessariorum illis desit) questionem tamen nonnullam habet: expediâtne, eiusmodi leges edere.

Laudandæ ciuitates,
quæ egenis
ciuibus liberam
mendicandi potestatem faciunt.

Mihi sanè, vt paucis hanc controuersiam absoluaui, illarum ciuitatum consilium magis probatur, quæ pauperibus ciuibus liberam mendicandi potestatem faciunt. Nam nisi ciuitas tantum æris in deposito habeat, quantum sat sit, vt omnibus ciuitatis pauperibus citra statam exactionem perpetuò satisfieri queat, ægrè admodum omnibus domi manentibus commodè & prouidè semper de necessariis prospicietur. Quandoquidem pauperum numerus plerunque est incertus; neque certò quoq; constare potest, quanta pecuniæ vi opus sit, vt cuiusque necessitati mediocriter consulatur: mutantur hæc enim in horas. At multò
minùs

minùs de ditiorum ciuium liberalitate corradendæque eleemosynæ quantitate certò constare poterit: quippe cùm quilibet donet, quantum uolet, & quando uolet. Siquidem publico decreto taxare, quantum quisque conferre debeat, id cum eleemosynæ ratione non satis quadrat, sed nec commodè quoque ea taxatio fieri potest. Nam quod cuique ad suum statum honestè tuendum est necessarium, id extrema vel quasi extrema egestate seclufa, nulla lege in eleemosynam erogare obligatur; at quantæ molis, quantæq; difficultatis esset definire, quid cuiq; à suo statu redundaret? Cùm ergo tota hæc res penderet ex incerto, non posset profectò domesticos pauperes grandis quandoque necessitas & miseria non opprimere.

POSITO autem, quod poni potest, ciuitati commune ærarium, unde pauperes ciues commodè alere queat, suppetere, adhucres hæc non omni difficultate caret. Nam communiter ex publico datur frugaliter, & parcè, & singulis capitibus, quæ tamen inter se sunt admodum disparia, æqua ferè portione, & minus plerunq; quàm obuenire solet ex mendicatione. Quæ omnia eiusmodi sunt, ut iustam domesticis pauperibus murmurandi materiam subministrare uideantur: cùm enim vnum illud iis ferè suppeditari soleat, quod communi homini ad tenuem victum sat esse iudicatur: vix quicquam vnquam sit illis reliquum, quo se vestiant, aut lautius quandoque viuant, aut mendicitatis statum in alterum commodiorem mutant, aut urgente aliqua necessitate sese defendant. Quandoquidem ut sportula, qua potiuntur, semper sui similis est, ita illi eodem semper modo, hoc est, miserrimè victitant, imò verò edaciores præ inedia vix victitant.

AT verò qui ostiatim mendicant, illis angustiis minimè continentur: Incidunt hi enim interdum in lautæ mensæ alicuius reliquias; incidunt in detritas familiæ exuuias; incidunt in clementes ac liberales nōnunquam patres vel matres familiās; incidunt, ut verbo absoluam, in plurima alia commoda & emolumenta, quorum ne umbra quidem ad eos pertingit, qui domi veluti capti perpetuò detinentur. Fateor, publicè mendicantibus non id semper, quod ambiebant, obuenire; attamen si vnus aut alter

illo-

Citra publicum ærarium, pauperibus domi manentibus prospici commodè nō potest.

Plura incommoda experiuntur pauperes, qui publico sumptu admittuntur.

Incidunt in magna sepe commoda, qui publicè mendicant; in quibus nō illi, qui domi detinentur.

illorum necessitati, aut voluntati non fecerit satis, accedunt tertium, & quartum, & quintum, & alios sine vilo certo termino, donec tandem, quod expetebant, consequantur: hoc autem nullo modo iis est integrum, quibus, ne publicè mendicent, interdictum est.

Leges, quæ eleemosynarium studium infirmant, neq; vti'es sunt, neq; Reipub. salutares.

AD HÆC aut nullæ, aut eiusmodi leges de re eleemosynaria edi deberent, quæ eleemosynarum cumulum natæ essent augere; quippe cum homini diuiti nihil æquè ad salutem sit necessarium atque eleemosynarum studium; At statuta publicam mendicationem prohibentia, rem eleemosynariam eleuant potius quàm augent. Nam qui ostiatim mendicant, semel repulsam passi, iterum iterumq; instant, vulnera & plagas ostentant, calamitatem, in qua versantur, tragicis verbis exaggerant, quæ omnia ad impetrandas, vel extorquendas eleemosynas magnam vim habent. Horum autem nihil adhibent, sicut nec adhibere quoq; possunt, qui pauperum loco viritim, vel ostiatim stipem colligunt. Deinde nõ modò pecuniæ in eleemosynam veniunt, verùm etiam panis, vinum, mensarum reliquæ, detritæ vestes, aliæq; eiusmodi quàm plurima, quæ omnia quodammodo ibi pereunt, vbi nulli sunt, qui ostiatim cibum quærunt. Neque enim vacat famulis, nec lubet quoque, aut ancillis, aut aliis domesticis, ea colligere, & ad pauperum domicilia deportare.

Multa ibi pereunt, vbi nulli sũt pauperes, qui cibũ publicè quærunt.

Diuites mensarũ reliquias dare malũt, quàm pecunias.

ADDE his diuites, præsertim tenaciõres, & ad rem pecuniariam attentiores, multò libentiùs & liberaliùs donare escam aut absoletam vestem, quàm pecuniã. Præterea in commune pauperum ararium soli ferè patresfamiliãs nummũ coniciunt; At verò pauperes ostiatim victum quæridentes, si pater aut materfamiliãs nihil dederint, sua importunitate sæpe filios aut filias; imò etiam famulos vel ancillas ad misericordiam prouocant. Tandem communi pauperum nomine eleemosynam colligentes, ad ditiores tantum ire soliti sunt: pauperes autem ad omnes promiscuè; neq; priùs discurrendi & quærítandi finem faciunt, quàm suæ voluntati factum sit satis. Patet ex his ergo, rei eleemosynariæ per eiusmodi constitutiones non parum decedere.

MITTO híc miserabilium personarum conspectum, hominem de sua conditione commonefacere, multosq; qui de eleemosyna eroganda nullam cogitationem ceperant, ad misericordiam

diam sæpenumero prouocare. Ad internam quidem eos, qui nihil, quod donent, habent: quæ interior commiseratio apud DEVM, qui vbi facultas deest, voluntatem acceptat, suo merito non caret: Ad internam verò & externam simul illos, qui donare possunt. Et vt nihil horum omnium esset, adhuc magni momenti res est, ab ineunte ætate pietatis & misericordiæ operibus assuefieri: at si nullus vnquam egès publicè sese obtulerit, cui benefacere liceat, quomodo Christiana iuuentus à primis annis, operibus misericordiæ incumbere discet? Nunquid strenuè & dexterè pugnabit, qui hostem nunquam vidit, aut arma attigit?

DENIQVE spectaculum est multò iucundissimum, Deòque & hominibus longè gratissimum, cernere numerosos pauperum greges ad magnatum, Principum, Prælatorum, aliorumque Potentum ianuas assistere, qui cibo sumpto DEVM laudant, suumque benefactorem decantant: Atqui istiusmodi spectaculum haud facillè ibi spectes, vbi ostiatim mendicare per leges non licet. Propter has itaque aliasque eiusmodi rationes, earum ciuitatum institutum magis probandum existimo, quæ verè pauperibus publicè mendicandi facultatem faciunt; etsi interim aliarum, quæ eam potestatem egenis ciuibus suis non faciunt, iudicium condemnare non audeam: modò tamen domesticis pauperibus rectius prouideatur, quàm communiter prouideri consuevit. VERVM de inuoluntariis medicis, tam exteris, quàm indigenis satis. Restat vt nonnulla quoque de iis in medium adferamus, qui corporis robore pollentes, voluntariam paupertatem complexi sunt.

Iucundum spectaculum videre numerosos pauperum greges magnatū ianuis assistere, ciboque & potu secretos inde decedere.

De illorum argumentis & rationibus, qui voluntariam religiosorum hominum mendicitatem oppugnant.

CAPVT DECIMVM.

VOD verè egentium miseriam (modò piorum benignitate non abutantur) eleemosynis liceat subleuare, id dubitat nemo. At verò idémne beneficium iis quoque impertiri fas sit, qui manuum opera citra mendicitatem vitam tolerare possunt, id nonnullam difficultatem habet. Dicitur enim, ad legitimæ eleemosynæ rationem

N duo